

LATAK-D.046-02/03.2018

Siltumnīcefektu gāzu SEG verificētāju akreditācija Accreditation of greenhouse gas (GHG) verifiers

Saturs / Content

Nodaļa/Section	Lapa/Page
1. Vispārīgi/ <i>In general</i>	2
2. Akreditācijas kritēriji/ <i>Accreditation criteria</i>	3
3. Akreditācijas pieteikums/ <i>Application for accreditation</i>	4
4. Pirmreizējais apmeklējums un līgums/ <i>Initial visit and contract</i>	4
5. Vērtēšana/ <i>Assessment</i>	4
6. Verificēšanas darbību novērtēšana (vitnesis)/ <i>Witnessing of the verification activities</i>	5
7. Korektīvās darbības un akreditācijas lēmums/ <i>Corrective actions and decision on accreditation</i>	7
8. Uzraudzība un reakreditācija/ <i>Surveillance and reaccreditation</i>	9
9. Sfēras paplašināšana, ārpuskārtas vērtēšana/ <i>Extention of the scope extraordinary assessment</i>	10
10. Informācijas apmaiņa/ <i>Information exchange</i>	10

Autortiesības un pamatprincipi / *Autorship and basic principles*

LATAK dokumenta aktualizētā versija pieejama www.latak.lv mājas lapā. LATAK publicēto dokumentu piemērošana ir obligāta LATAK darbiniekiem, iesaistītajiem vērtētājiem un ekspertiem, LATAK akreditētajām atbilstības novērtēšanas institūcijām.

The actual version of LATAK document is available on web page www.latak.lv. The application of LATAK documents is obligatory for LATAK staff members, involved assessors and experts and accredited conformity assessment bodies.

Dokumenta teksts var būt tulkots citās valodās. Latviešu valodas teksts tiek uzskatīts par pamattekstu.

The text of the document can be translated to other languages. The text in Latvian language remains as official text.

Papildus informācija / *Further information*

Sīkākas uzziņas par LATAK dokumentiem var saņemt LATAK birojā. Šo dokumentu aizliegts pavairot tālākpārdošanai.

For further information about this publication please contact LATAK office.

The document may not be copied for resale

1. Vispārīgi/ In general

1.1. Šis dokuments nosaka specifiskos kritērijus, nosacījumus un norādījumus siltumnīcu efektu gāzu un tonnkilometru pārskatu (SEG) verificēšanas institūciju (verificētājs) novērtēšanai, akreditācijai un uzraudzībai. Vispārīgie akreditācijas noteikumi un procedūras ir aprakstīti citos LATAK D dokumentos un iekšējās procedūrās. Norādes uz šiem dokumentiem ir dotas tekstā.

1.1. This document describes specific accreditation criteria, rules and guidance for assessment, accreditation and surveillance of greenhouse gas emission reports and tonne-kilometre reports (hereafter GHG) verification bodies (hereafter verifier). Generic accreditation rules and procedures are described in other LATAK D documents and internal procedures. The references to them are given in the text of this document.

1.2. Likumdošanas prasības SEG verificētāju darbībai:

1.2. The legal framework for operation of GHG verifiers are:

- Eiropas parlamenta un padomes direktīva 2003/87/EK (2003. gada 13. oktobris) ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK,
- KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 600/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu ziņojumu un tonnkilometru ziņojumu verificāciju un par verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK,
- KOMISIJAS REGULA (ES) Nr. 601/2012 (2012. gada 21. jūnijs) par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK,
- Likums par vides piesārņojumu,
- Ministru kabineta noteikumi Nr.769 no 2012.gada 13.novembrī Noteikumi par stacionāro tehnoloģisko iekārtu dalību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā,
- Ministru kabineta noteikumi Nr.366
- Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council of 13 October 2003 establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community; amended with directives 2004/101/EC, 2008/101/EC and 2009/29/EC,
- Commission Regulation (EU) No 600/2012 of 21 June 2012 on the verification of greenhouse gas emission reports and tonne-kilometre reports and the accreditation of verifiers pursuant to Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council,
- Commission Regulation (EU) Nr 601/2012 of 21 June 2012 on the monitoring and reporting of greenhouse gas emissions pursuant to Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council,
- Law on Environmental Pollution,
- Regulation of the Cabinet of Ministers Nr. 769 of 13.11.2012. (Regulation on Participation of the Stationary Technological Equipment in the EU Emissions Trading Scheme),
- Regulation of the Cabinet of Ministers Nr. 366 of 09.07.2013. (Regulation

2013.gada 9.jūlijā Noteikumi par aviācijas darbību daļību Eiropas Savienības emisijas kvotu tirdzniecības sistēmā.

on Participation of aviation activities in the European Union Emissions Trading Scheme).

2. Akreditācijas kritēriji/ *Accreditation criteria*

2.1. Pamatprasības un kritēriji SEG verificētāju akreditācijai ir definēti EK regulās 600/2012 un 601/2012. Regulā tiek dotas atsauces arī uz ISO 14065 standartu. Eiropas Komisija ir publicējusi arī minēto regulu skaidrojošos norādījumu dokumentus, kuri jāpiemēro operatoriem, verificētājiem, akreditācijas institūcijai un kompetentajām institūcijām. Akreditācijas kritēriji SEG verificētāju akreditācijai ir :

- prasības SEG verificētāju darbībai un akreditācijai dotas LVS EN ISO 14065:2013 "Siltumnīcefekta gāzes. Prasības siltumnīcefekta gāzu validācijas un verificācijas institūcijām akreditācijas vai citu atzīšanas formu izmantošanai",
- prasības standarta LVS EN ISO 14064-3:2013 "Siltumnīcefekta gāzes. 3. daļa: Specifikācija ar norādījumiem, kā validēt un verificēt ziņojumus par siltumnīcefekta gāzēm",
- standarta prasības ISO 14066 Greenhouse gases – Competence requirements for greenhouse gas validation teams and verification teams,
- starptautiskā Akreditācijas Foruma (IAF) obligātie norādījumi IAFMD 6:2014 „Standarta ISO 14065:2013 piemērošana.”,
- eiropas akreditācijas kooperācijas EA obligātais norādījumu dokuments EA-6/03 M „EA dokuments verificētāju atzīšanai atbilstoši EU ETS direktīvai”,

2.1. The basic requirements and criteria for accreditation of GHG verifiers are described in EC regulations 600/2012 and 601/2012. The regulation gives also the reference to ISO 14065. European Commission has also published the Guidance documents to mentioned Regulations, were the application of the documents is for operators, verifiers, accreditation bodies and competent authorities. Therefore, as the accreditation criteria for GHG verifiers are:

- basic requirements for GHG verifiers are defined in the standard LVS EN ISO 14065:2013 „Greenhouse gases. Requirements for greenhouse gas validation and verification bodies for use in accreditation or other forms of recognition“,
- the requirements of the standard LVS EN ISO 14064-3:2013 “Greenhouse gases. Part 3: Specification with guidance for the validation and verification of greenhouse gas assertions” also have to be taken into account,
- the requirements of the Standard ISO-14066 „Greenhouse gases – Competence requirements for greenhouse gas validation teams and verification teams,
- mandatory guidance of International Accreditation Forum (IAF) IAF MD 6:2014 „Application of ISO 14065:2013“,
- mandatory guidance document of European Co-operation for Accreditation EA-6/03 M „EA Document for Recognition of Verifiers under the EU ETS Directive“,

- LATAK D.046 „Siltumnīcefektu gāzu SEG verificētāju akreditācija” - LATAK D.046 „Accreditation of greenhouse gas (GHG) verifiers”.

3. Akreditācijas pieteikums/ *Application for accreditation*

3.1. Pieteicējs iesniedz LATAK birojā pieteikumu (pieejams www.latak.lv, F-001-GHG) aprakstot savu darbību pamatinformāciju, procedūras, personālu kā arī detalizētu informāciju par vēlamu akreditācijas sfēru. Nepieciešamo dokumentu saraksts, kas jāiesniedz kopā ar pieteikumu definēts papildus LATAK dokumentā F.002-GHG. Akreditācijas sfēra jādefinē atbilstoši regulas 600/2012 1.pielikumam. LATAK akreditācijas sfērā apstiprina tikai tās jomas, kurās verificētājs ir veicis vai patreiz veic reālas verificēšanas darbības.

3.2. Pieteikums un papildus dokumenti ir jāiesniedz LATAK birojā: K.Valdemāra ielā 157, Rīga, LV1013.

3.1. The applicant verifier submits to LATAK an application (available from www.latak.lv, F.001-GHG) describing basic information on its activities, procedures and staff as well as detailed information on the desired accreditation scope. List of necessary documents to be presented together with the application is defined in additional LATAK document F.002-GHG. The scope of activities has to be defined according to 600/2012, Annex1. LATAK includes in the accredited scope only those activities where verifier has performed or is performing real verification activities.

2.3. The application and the additional documents have to be send to LATAK Office: K.Valdemara str.157, Rīga, LV1013.

4. Pirmreizējais apmeklējums un līgums/ *Initial visit and contract*

4.1. Pēc GHG verificētāja pieteikuma un papildus nepieciešamo dokumentu saņemšanas un izskatīšanas, lai saskaņotu līguma par akreditāciju saturu un akreditācijas sākotnējo vērtēšanu, LATAK parasti organizē pirmreizējo apmeklējumu. Pirmreizējā apmeklējuma saturs aprakstīts LATAK D.008 dokumentā.

4.1. After the receiving and analyse of the application and additional documents provided by GHG verifier, to agree the details of the contact and of accreditation assessment, LATAK normally visits the applicant. The content of Initial visit is described in LATAK D.008.

5. Vērtēšana/ *Assessment*

5.1. LATAK veic SEG verificētāja vērtēšanu pieteicēja telpās. Vispārīgais vērtēšanas process ir aprakstīts LATAK D.008 dokumentā. Nozīmētā vērtēšanas komanda sastāv no vadošā vērtētāja, vērtētāja, kuram ir zināšanas par akreditācijas prasībām un par SEG monitoring un ziņošanu atbilstoši regulas

5.1. LATAK performs the assessment of the GHG verifier at the premises of the applicant. The general assessment process is described in LATAK D.008 document. The nominated assessment team is composed from the assessors having knowledge in accreditation requirements and in monitoring and reporting of greenhouse gas emissions

601/2012 prasībām.

pursuant to Regulation (EU) No 601/2012.

5.2. Ja nepieciešams, lai atbalstītu vedošo vērtētāju, LATAK vērtēšanas komandā var iekļaut likumdošanas ekspertu.

5.2. If needed, LATAK may include technical experts in the assessment team to provide detailed knowledge and expertise on specific technical aspects or on legislation to support the Lead Assessor in carrying out assessment activities.

5.3. SEG verificētāja novērtēšana ietver tādus aspektus kā:

5.3. The on-site assessment of the GHG verifier includes also the aspects as:

- vai verificētājs uztur atbilstošus pierakstus,
  - vai ir procedūras ir izstrādātas, ieviestas, dokumentētas un uzturētas un vai tās ir pietiekami efektīvas, lai ierobežotu verificētāja riskus un vai šīs procedūras darbojas atbilstoši,
  - vai procedūras un procesi un ar tiem saistītās aktivitātes atbilst AV regulas prasībām,
  - vai personālam ir veiktas atbilstošas apmācības; un kādas kompetences mācībspēki ir izmantoti,
  - vai pārvaldības sistēma ir dokumentēta, izveidota, uzturēta un ieviesta un vai tā atbilst ISO 14065 prasībām,
  - vai iekšējā dokumentācija nodrošina pietiekamu verificēšanas aktivitāšu datu izsekojamību konkrētām verificēšanām un tiek uzturētas atbilstošas liecības.
- whether the verifier is maintaining adequate records,
  - whether the procedures have been established, implemented, documented and maintained, and whether these are sufficiently effective to limit the verifier's risks, and whether these procedures are functioning properly,
  - whether the procedures and processes and their related activities meet the requirements of the AVR,
  - whether adequate training is provided to its personnel; and what the quality and competence is of the trainers used,
  - whether the management system is documented, established, maintained and implemented; and whether it meets the requirements in EN ISO 14065,
  - whether the internal verification documentation provides a proper data trail of the verification activities that were carried out by the verifier in a particular verification and adequate evidence is maintained.

6. Verificēšanas darbību novērtēšana (vitnes)/ *Witnessing of the verification activities*

6.1. LATAK pārstāvji (akreditācijas vērtēšanas komandas pārstāvji) piedalās SEG verificētāja verificēšanas praktiskajās aktivitātēs, kad tiek veikta

6.1. LATAK representatives (accreditation assessment team members) takes part in the verification activities of GHG verifier, when they

operātoru instalāciju apmeklējums uz vietas. performing on-site visit at the installations of the operator.

6.2. LATAK vērtētāji novēro SEG verificētāja veikto darbu attiecībā uz:

- kā EU ETS vadošais auditors un auditors izvēlas datus,
- Kā viņi pārbauda monitoringa metodoloģiju,
- kā viņi testē kontroles darbības un datu plūsmu,
- kā viņi intervē operātoru darbiniekus un vai viņi ir spējīgi strādāt ar operatoru.

6.2. LATAK assess only the work of the GHG verifier concerning:

- how the EU ETS lead auditor and the EU ETS auditors are sampling the data,
- how they check the monitoring methodology,
- how they test the control activities and the data flow,
- how they interview the operator's staff and whether they are able to work with the operator.

6.3. Pirms verificēšanas darbību vitnesa verificētājs nodrošina LATAK ar sekojošo:

- SEG instalācijas apliecinājumi (konkrētai verificējamai instalācijai),
- instalācijas monitoringa plāns,
- pirms-līguma slēgšanas procesa iznākums konkrētai instalācijai, ieskaitot nepieciešamā laika aprēķunus,
- stratēģiskā un riska izvērtējuma rezultāti,
- verificēšanas programma un plāns,
- SEG emisijas atļauja.

6.3. Prior to witnessing of a verification activity the verifier provides LATAK with the following:

- installation's GHG assertion, to be verified,
- installation's monitoring plan,
- outcome of the pre-contract process for installation concerned, including time allocation,
- outcomes of strategic and riska assessment,
- verification program and plan,
- GHG emission's permit.

6.4. SEG verificētāja vitnesa rezultāti tiek dokumentēti un pievienoti akreditācijas vērtēšanas ziņojuma pārskatam. Vitnesa rezultāti ir viens no tematiem noslēguma sanāksmes laikā.

6.4. Results of witnessing of the GHG verifier are documented and attached to the assessment report. The witnessing results are also one of the subject in the closing meeting.

6.5. Pamatojoties uz vitnesa rezultātiem, LATAK var lemt par papildus verificēšanas procesa vitnesu. Vitnesa procedūru skaits ir atkarīgs no pieteikto jomu skaita. Sākotnējās akreditācijas gadījumā (vai sfēras paplašināšana), vitnes tiek veikts reprezentatīvam grupu un auditoru skaitam. SEG verificētājam ir jādemonstrē verificēšanas procesa izpildījums atbilstoši klasifikācijai, kas

6.5. Based on the results of witnessing, LATAK may decide to witness further verification process. The number of witness processes depends from the applied scopes. In the case of initial accreditation process (or extension of the scope), the representative number of groups and auditors is witnessed. GHG verifier has to demonstrate the performance of the verification process according to the classification given in

dota EK regulas 600/2012, 1.pielikumā.

EC regulation 600/2012, Annex 1.

6.6. Vitnesā novērtējamo verificēšanas procedūru un SEG verificētāja darbinieku skaitu nosaka akreditācijas sagatavošanās posmā un tiek apspriests pirmreizējā apmeklējuma laikā.

6.6. The number of verification procedures and number of GHG verifier staff members to be witnessed is to be determined during the accreditation assessment preparation phase and discussed in the preliminary visit.

6.7. Akreditācijas cikla ietvaros vitnesi tiek veikti visās akreditācijas sfēras grupās un SEG verificētāja reprezentatīvam skaitam darbinieku.

6.7. During an accreditation cycle LATAK witnesses all groups of the accredited scope and representative number of the staff member of the GHG verifier.

6.8. Vitnesu skaitu var arī ietekmēt iepriekšējo vērtēšanu rezultāti un konkrētās institūcijas vērtēšanas rezultātu vēsture. Papildus vitnesus var arī aizstāt ar dokumentācijas lietu izvērtēšanu un darbinieku intervēšanu.

6.8. Number of witnesses also depends on the results of the previous assessments and history concerning the accreditation of the particular body. The additional witnessing can be replaced by evaluation of the documentation file and interviewing the staff members.

6.9. Papildus vitnesi tiek veikti atbilstoši vadošā vērtētāja sastādītam vitnesa plānam, katru gadu visā akreditācijas ciklā. Kad tiek izvēlētas grupas un operātori, tiek ņemti vērā tādi kritiskie faktori kā sarežģītība, risks, visu iestāšanās periodiskums un SEG verificētāja atšķirības. Vitnesi tiek plānoti ar mērķi katru reizi novērtēt citu auditoru un/vai operātoru.

6.9. An additional witnessing is performed annually within an accreditation cycle according to a witnessing plan drawn up by Lead Assessor. When sampling the group and operator the most critical factors like complexity, risks, frequency of their occasion and specificities of the GHG verifier are taken into account. The witnessing are planned with aim to witness each time different auditors and/or operators.

7. Korektīvās darbības un akreditācijas lēmums/ *Corrective actions and decision on accreditation*

7.1. Ja vērtēšanas komanda akreditācijas vērtēšanas laikā ir atklājusi kādas neatbilstības, SEG verificētājam noteiktajā termiņā ir jāiesniedz korektīvo darbību apliecinājumi par neatbilstību novēršanu. Vadošais vērtētājs izvērtē saņemtās liecības (ja nepieciešams piesaistot tehniskos vērtētājus vai ekspertus).

7.1. If during an on-site assessment the assessment team has detected any nonconformity to the established requirements, the GHG verifier must submit within the agreed timeframe evidences on corrective actions on removal of nonconformities. Lead Assessor evaluates the received evidences (if necessary with involvement of technical assessors or experts) on sufficiency of the corrective

actions taken.

7.2. Ja SEG verificētājs nav iesniedzis pietiekamas liecības par neatbilstību novēršanu vai nav iesniedzis norunātajā laikā, vadošais vērtētājs var rekomendēt sašaurināt akreditācijas sfēru vai nepiešķirt akreditāciju. Laiks neatbilstību novēršanai pēc sākotnējās vērtēšanas ir 6 mēneši, pēc uzraudzības vērtēšanām 1 mēnesis.

7.3. Sākotnējās vērtēšanas gadījumā vadošais vērtētājs var ieteikt organizēt papildus vērtēšanu lai novērtētu korektīvo darbību efektivitāti.

7.4. Pēc visu neatbilstību novēršanas, vadošais vērtētājs sagatavo informāciju Akreditācijas komisijai lēmuma pieņemšanai. Akreditācijas komisijā tiek iekļauti LATAK un valsts kompetento institūciju pārstāvji, kuri nepiedalījās konkrētā SEG verificētāja vērtēšanā. Iepazīstoties ar vadošā vērtētāj rekomendācijām un citu papildus informāciju (ja tāda ir), Akreditācijas komisija pieņem lēmumu par akreditācijas piešķiršanu konkrētā sfērā. Lēmuma pieņemšanas process ir aprakstīts LATAK D.016. Akreditācijas apliecībā tiek uzrādīta informācija, kas minēta LATAK D.021 un papildus informācija no EK regulas 600/2012, 48.panta.

7.5. Informācija par akreditētajiem SEG verificētājiem tiek ievietota LATAK akreditēto atbilstības novērtēšanas institūciju datu bāzē. Informācija pieejam LATAK mājas lapā www.latak.lv.

7.2. In case the GHG verifier fails to submit the evidences on corrective actions and removal of nonconformities on agreed time, the Lead Assessor can recommend to narrow the accredited scope or not to grant the accreditation. The time to eliminate the non-conformities after initial assessment is 6 month, 1 month after the surveillance visits.

7.3. In the case of initial assessment, the lead assessor can suggest to organise additional assessment visit to evaluate the effective elimination of the non-conformities.

7.4. After closing all non-conformities, Lead assessor prepares all information to the Accreditation commission for decision taking. The Accreditation commission consists of representatives of LATAK and governmental competent institutions, who were not involved in the assessment process of particular GHG verifier. Taking into account the Lead Assessor's recommendation and in conjunction with additional information received (if any) the Accreditation Commission takes a decision on granting the accreditation for the defined scope. The decision making process in general is described in LATAK D.016. The accreditation certificate includes the corresponding text from LATAK D.021 and additional information from EC regulation 600/2011, Article 48.

7.5. The information on accredited GHG verifier is included in LATAK data base of accredited CABs. The data base is available at LATAK home page www.latak.lv.

8. Uzraudzība un reakreditācija/ *Surveillance and reaccreditation*

8.1. Uzraudzībai un reakreditācijai tiek piemērots LATAK D.009 dokuments.

8.1. For surveillance and reaccreditation the general rules defined in LATAK D.009 applies.

8.2. Uzraudzības novērtēšanas laikā LATAK veic:

8.2. During the surveillance assessment LATAK performs:

- apmeklē verificētāja telpas un pārbauda reprezentatīvus piemērus no verificēšanas dokumentācijas, kvalitātes pārvaldības sistēmas un procedūru realizāciju,
- veic verificētāja vitnesu lai novērtētu verificētāja kompetenci un verificēšanā iesaistīto darbinieku izpildījumu.

- a visit to the premises of the verifier to check a representative sample of the internal verification documentation, the implementation of the quality management system and the procedures and processes the verifier is required to establish and implement,
- a witness audit to assess the competence and actual performance of a representative number of staff involved in the verification.

8.3. Periodā starp sākotnējo akreditāciju un pirmo atkārtoto novērtēšanu (un turpmāk starp atkārtotajām novērtēšanām) visi pārvaldības sistēmas elementi, procedūras, procesi, kompetences un akreditācijas sfēra ir jānovērtē vismaz vienu reizi.

8.3. During the period between the initial accreditation and the first reassessment (and subsequently between the first and second reassessment) all elements of the management systems, procedures, processes, competences and scope of accreditation must be assessed at least once.

8.4. SEG verificētājam ir jāinformē LATAK, ja viņš veic verificēšanu citā valstī. LATAK var pieprasīt tās valsts nacionālo akreditācijas institūciju, kur tiek veikta verificēšana, veikt uzraudzību LATAK vārdā.

8.4. GHG verifier has to inform LATAK when they carry out verification in another Member State. LATAK may request the national accreditation body of the Member State where the verification is performed to carry out surveillance activities on its behalf and under its responsibility.

8.5. Pirms uzraudzības SEG verificētājs nodrošina LATAK ar sekojošo:

8.5. Prior to a surveillance visit the verifier provides LATAK with the following:

- vadības sistēmas pārskate,
- instalāciju saraksts, kurām tiek veikta SEG emisiju verificēšana,
- inforācija par izmaiņām vadības sistēmā, procedūrās un/vai personālā,

- report on the management system review,
- list of installations whose GHG emissions are to be verified,
- data on changes in the management system, procedures and/or

- personnel,
- informācija par saņemtām sūdzībām vai apelācijām.
  - information on received complaints/appeals.

9. Sfēras paplašināšana, ārpuskārtas vērtēšana/ *Extention of the scope extraordinary assessment*

9.1. LATAK jebkurā laikā var veikt SEG verificētāja ārpuskārtas vērtēšanas, lai nodrošinātu, ka verificētājs pastāvīgi atbilstu akreditācijas un AV regulas prasībām. Šādu vērtēšanu fokuss tiek pievērsts izskatot specifisko aspektu, kurš kalpoja par pamatu ārpuskārtas vērtēšanai.

9.1. LATAK may conduct an extraordinary assessment of the GHG verifier at any time to ensure that the verifier continuously meet the accreditation and AVR requirements. The focus of such assessments will primarily be on resolving a specific issue for which the extraordinary assessment has been initiated.

9.2. Ārpuskārtas vērtēšanu iemesli var būt:

9.2. The reasons for carrying out an extraordinary assessment :

- sūdzības izskatīšana par verificētāju,
- apelācijas izskatīšana par verificētāju,
- būtiskas izmaiņas verificētāja kvalitātes sistēmā vai organizācijā,
- korektīvo darbību efektivitātes pārbaude,
- vērtēšana pēc akreditācijas apturēšanas,
- pārbaude publiski izskanējušai informācijai, piem., avīzēs, televīzijā vai citādi.
- investigation of complaints about the verifier,
- investigation of appeals related to the verifier,
- significant changes in the verifier's organisation or management system,
- follow-up on corrective actions,
- follow-up on activities used to lift a suspension,
- information obtained from public media, e.g. newspapers, television and others.

9.3. Ja SEG verificētājs vēlas veikt operātoru verificēšanu, kuru aktivitātes ir citā AV regulas 1.pielikuma jomā, verificētājs iesniedz LATAK pieteikumu sfēras paplašināšanai. Pieteiktās sfēras paplašināšanas novērtēšanas kārtība ir līdzīga kā sākotnējā akreditācijā.

9.3. If the GHG verifier wants to carry out verification for operators whose activity falls under another scope listed in Annex I of the AVR, the verifier submits an application for an extension to scope to the LATAK;

10. Informācijas apmaiņa/ *Information exchange*

10.1. SEG verificētājs līdz katra gada 15 novembrim iesniedz LATAK informāciju, kas prasīta EK regulas 600/2012 76.punktā:

10.1. GHG verifier shall, by 15 November of each year, send the following information stated in EC Regulation 600/2012 Article 76 to LATAK:

- verificētāja plānoto verifikāciju laiks un vietas,
  - operatoru vai gaisa kuģu operātoru adreses un kontaktinformācija, kur tiks veikts emisiju vai tonnu-kilometru ziņojumu verificēšana.
- 10.2. LATAK ir tiesības apturēt akreditāciju, ja verificētājs neievēro noteikto informācijas iesniegšanas termiņu. Ja notiek izmaiņas informācijai, kura tika nosūtīta līdz 15.novembrim, verificētājs to nekavējoties paziņo LATAK.
- 10.3. Līdz katra gada 31.decembrim LATAK paziņo kompetentai institūcijai (Valsts vides dienestam) akreditācijas darba programmu (kā noteikts EK regulas 600/2012 70(3).pantā).
- 10.4. Līdz katra gada 1.jūnijam LATAK nosūta Valsts vides dienestam vadības pārskatu kā tas noteikts EK regulas 600/2012 70(3) pantā.
- 10.5. Gadījumā, ja akreditācija tiek apturēta, atcelta vai ierobežota (arī apelācijas izskatīšanas laikā) vai ja akreditācijas sfēra tiek sašaurināta, LATAK informē sekojošas puses:
- Valsts vides dienestu,
  - Katras dalībvalsts kompetento institūciju un akreditācijas institūciju, kurā konkrētais verificētājs veic verificēšanas (EK regula 600/2012 74.pants).
- 10.6. Informācija par akreditācijas apturēšanu, atcelšanu vai jebkādu ierobežošanu tiek publiskota LATAK mājas lapā.
- 10.7. Ja verificētāja uzraudzība tiek pieprasīta no citas akreditācijas
- the planned time and place of the verifications that the verifier is scheduled to perform,
  - the address and contact details of the operators or aircraft operators whose emissions or tonne-kilometre reports are subject to its verification.
- 10.2. LATAK has right to suspend the accreditation if deadline for submitting information is not met by a verifier. Where changes occur in the information send by 15 November, the verifier shall notify those changes to LATAK immediately.
- 10.3 By 31 December of each year LATAK makes available an accreditation work programme to the competent authority (State Environmental Service) as stated in EC Regulation 600/2012 art 70(1).
- 10.4. By 1 June of each year LATAK makes available a management report to the competent authority (State Environmental Service) as stated in EC Regulation 600/2012 art 70(3).
- 10.5. In case the accreditation has been suspended, withdrawn or terminated (also in the course of handling an appeal) or the accreditation scope has been reduced, LATAK informs the following parties:
- the State Environmental Service,
  - the competent authority and the national accreditation body of each Member State where the particular verifier is carrying out verifications (EC Regulation 600/2012 Article 74).
- 10.6. Information on suspension, withdrawal or termination is made public by publishing the results of accreditation decisions on the LATAK' s web page.
- 10.7. Where the surveillance of the verifier is requested from LATAK by

institūcijas, informācijas apmaiņai tiek piemērots EK regulas 600/2012 73.pants. Informācijas apmaiņai tiek piemērotas formas, kuras izstrādātas Eiropas Komsijā. Formas var skatīt:

https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring_en#tab-0-1

Šis dokuments ir tulkots neformāli. Šaubu gadījumā noteicošā ir latviešu valodas versija. Neskaidrību gadījumā, lūdzam vērsties LATAK (+37167373051, administracija@latak.lv).

other accreditation body, the EC Regulation 600/2012 Article 73 is applied for information exchange. For information exchange the forms developed by European Commission is being used. These forms can be downloaded from

https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring_en#tab-0-1

The following is an informal translation. In any case of discrepancies between the English version and the Latvian version, the Latvian version will prevail. In case of doubts, please contact LATAK (+37167373051, administracija@latak.lv) for explanation.

Izmaiņu reģistrs / Register of Changes

Versija/ Version	Izmaiņu saturs/ Content of changes	Datums/ Date
02	Aktualizācija, ievietota papildus atsauce uz EK norādījumiem	05.03.2018.